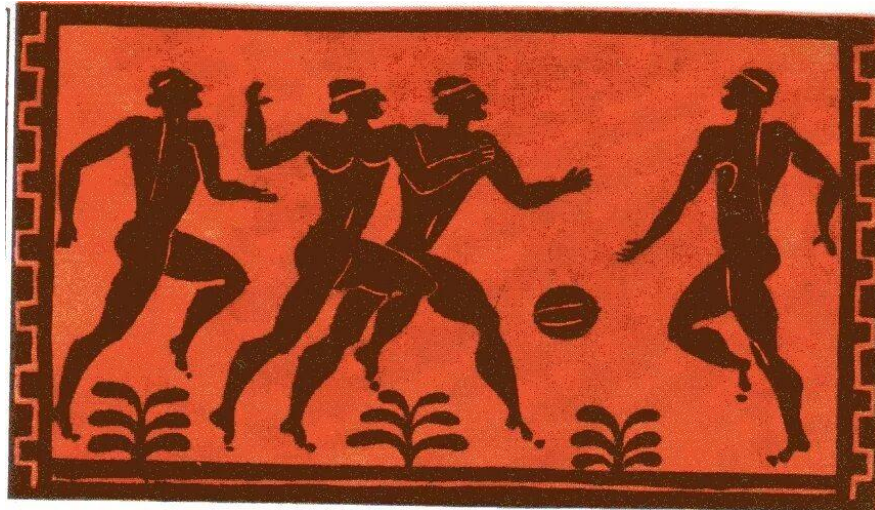

АДИЛЬМУРАТОВ ҚУАТ АДИЛЬМУРАТОВИЧ

«ФУТБОЛ ОЙЫНЫ»

(әдістемелік көмекші құрал)

В. футбол тарихына қысқаша шолу

Футбол тарихы-бұл танымал ойынның ежелгі заманнан қазіргі заманға дейінгі дамуы туралы қызықты оқиға. Футбол тарихындағы маңызды оқиғаларға шолу жасайық:

Ежелгі өркениеттер: футболдың белгілі прототиптері ежелгі қытайлар, гректер, римдіктер және майялар сияқты ежелгі өркениеттерде болған. Олар әртүрлі ережелер мен мақсаттармен доптардың түрлерін ойнады.

Орта ғасырлар: орта ғасырларда футбол бүкіл Еуропада әр түрлі формада дамыды. Ол көбінесе жергілікті мерекелермен байланысты болды. Халық футболды мереке кездерінде ойнау дәстүрін қалыптастырды.

Ресми ережелер: 19 ғасырдың ортасында Англияда «Кембридж университетінің ережелері» деп аталатын алғашқы ресми футбол ережелері жасалды. Бұл ережелер заманауи ойынның негізі болды.

Әлемде таралуы: Футбол бүкіл әлемде тез танымал болды. Ол 1900 жылы Олимпиада бағдарламасына енгізілді және содан бері ең танымал және сүйікті спорт түрлерінің біріне айналды.

FIFA құру: 1904 жылы халықаралық жарыстарды үйлестіретін және бүкіл әлем бойынша футболды дамытатын халықаралық футбол қауымдастықтарының Федерациясы (FIFA) құрылды.

FIFA

Кәсіпқойлық және халықаралық жарыстар: XX ғасырда футбол барған сайын кәсіби бола бастады, ал футболдан әлем чемпионаты сияқты халықаралық турнирлер миллиондаған жанкүйерлерді тартып, әлемдегі ең әсерлі және маңызды спорттық іс-шаралардың біріне айналды.

Қазіргі заман: бүгінгі таңда футбол әлемдегі ең танымал және бұқаралық спорт түрлерінің бірі болып қала береді. Ол бүкіл әлем бойынша миллиондаған адамдарды біріктіреді және кәсіби және аматорлық салаларда дамуын жалғастыруда.

Өткен ғасырда футбол тарихында өзіндік қолтаңбасын қалдырған адамдар көп. Атап айтқанда:

Пеле (Edson Arantes Do Nascimento): тарихтағы ең мықты ойыншылардың бірі болып саналатын бразилиялық футболшы. Ол Бразилия құрамасымен бірге үш әлем кубогын жеңіп алды және өзінің теңдесі жоқ техникасымен және джинга деп аталатын бразилиялық стилімен танымал болды. Пеле адамзат тарихында футболдан ең жас және үш рет чемпион болған жалғыз адам.

Диего Марадона (Диего Марадона): аргентиналық футболшы, ол өзінің шеберлігі мен ойынға әсері арқылы аңызға айналды. Ол 1986 жылғы Әлем чемпионатында жеңіске жетті, ал оның «Құдайдың қолы» мен «Ғасыр голы» футбол тарихының тарихында алтын әріптер мен қалды.

Йохан Кройф(Johan Cruyff): барлық уақыттағы ең ұлы ойыншылардың бірі болып саналатын голландиялық футболшы. Ол өзінің техникалық шеберлігімен, ойынға интеллектуалды көзқарасымен және футбол тактикасына революциялық әсерімен танымал болды. Әлем халқы Йохан Кройфты «Ұшатын голландтық» деп аталды.

Ференц Пушкаш (Ferenc Puskas): тарихтағы ең танымал бомбардирлердің бірі болып саналатын Венгр футболшысы. Ол 1950 жылдардағы әйгілі Венгр командасының құрамында болды, содан кейін Мадридтік «Реалдың» аңызына айналды. Қазіргі таңда әлемдегі ең үздік гол соққан футболшыға «Пушкаш» сыйлығы беріледі.

Бобби Чарлтон (Бобби Шарлтон): ағылшын футбол тарихындағы ең жақсы ойыншылардың бірі болып саналатын ағылшын футболшысы. Ол 1966 жылғы әлем чемпионатында жеңіске жеткен әйгілі Англия құрамасының құрамында болды.

Бұл футболшылар футбол тарихында өшпес із қалдырды және бүкіл әлемдегі ойыншылар мен жанкүйерлердің және олардың көптеген ұрпақтары үшін шабыт көзі болып қала береді.

С. Қазіргі әлемдегі футболдың маңызы

Футбол, сөзсіз, қазіргі әлемде ерекше орын алады және оның маңыздылығы қоғамдық өмірдің әртүрлі аспектілеріне таралады. Қазіргі әлемдегі футболдың маңыздылығының бірнеше негізгі аспектілері:

1. Бірлік пен ынтымақтастық: Футбол-бұл әртүрлі мәдениеттер, нәсілдер мен ұлттардың адамдарын біріктіретін әмбебап тіл. Әлемнің түкпір-түкпірінен миллиондаған жанкүйерлер бірлік пен ынтымақтастық атмосферасын құра отырып, өздерінің сүйікті командаларын қолдау үшін жиналады.

2. Экономикалық фактор: Футбол әлемдік саудаға, туризмге, жарнамаға және демеушілік мәмілелерге әсер ететін орасан зор экономикалық құндылықты білдіреді. Ірі футбол турнирлері мен лигалары үлкен инвестицияларды тартады және көлік пен қонақжайлылықтан бастап жарнама мен медиаға дейін әртүрлі салаларда жұмыс орындарын ашады.

3. Мәдени құбылыс: футболдың терең мәдени тамыры бар және көптеген халықтардың жеке басының ажырамас бөлігі болып табылады. Ол өнерді, әдебиетті, кино мен музыканы шабыттандырады және жанкүйерлердің дәстүрлерімен, әндерімен және рәсімдерімен ерекше мәдениетін қалыптастырады.

4. Салауатты өмір салты және әлеуметтену: Футбол физикалық белсенділік пен салауатты өмір салтын насихаттайды. Бұл спортқа қатысу физикалық төзімділікті ғана емес, сонымен қатар командалық жұмыс, көшбасшылық және тәртіп сияқты маңызды дағдыларды дамытады. Сонымен қатар, футбол адамдарға ортақ тіл табуға және достық қарым-қатынас орнатуға көмектесетін әлеуметтенудің күшті құралы болып табылады.

5. Диалог және өзгерістер платформасы: Футбол маңызды әлеуметтік мәселелерді көтеруге және қоғамдық мәселелерді білдіруге мүмкіндігі бар. Футбол клубтары мен ұйымдары қоғамдағы өзгерістерге ықпал ете отырып, әртүрлі қайырымдылық және әлеуметтік бастамаларды қолдайды.

Осылайша, футбол қазіргі әлемде мәдениетке, экономикаға, денсаулыққа және әлеуметтік қатынастарға әсер ететін маңызды рөл атқарады. Оның маңыздылығы футбол алаңынан әлдеқайда асып түседі, адам өмірінің әртүрлі аспектілерін қамтиды және бүкіл әлем бойынша миллиондаған адамдарды байланыстырады.

II. Футбол негіздері

A. ойын ережелері

Футбол-бұл әрқайсысы он бір ойыншыдан тұратын екі команда арасында ойналатын командалық спорттық ойын. Ойынның мақсаты-допты қарсыластың қақпасына соғу, тек аяқтарын немесе қолдарынан басқа дене мүшелерін (қақпашыны қоспағанда) пайдалану. Футболдың негізгі ережелерімен таныс болсақ:

Командалар: әр команда бір қақпашыны қосқанда он бір ойыншыдан тұрады. Әр ойыншы қарама-қарсы команда мен төрешілердің формасынан өзгеше форма киюі керек.

Алаң: ойын сызықтармен шектелген көгалдармен тікбұрышты алаңда өтеді. Алаңның ұзындығы әдетте 100-ден 110 метрге дейін, ал ені 64 - тен 75 метрге дейін жетеді.

Қақпа: алаңның әр Ұшында екі тік бағанадан және көлденең штангадан тұратын қақпа бар. Қақпаның өлшемдері стандартты өлшемдерге негізделген ережелермен анықталады.

Доп: ойын белгілі бір сапа мен өлшем стандарттарына сәйкес келуі керек дөңгелек футбол добы арқылы ойналады.

Ойын ұзақтығы: ойын екі тең уақыт кезеңіне бөлінеді, әдетте әрқайсысында 45 минут. Осы кезеңдер арасында 15 минуттық үзіліс белгіленеді. Қажет болған жағдайда судья уақыт қосуы мүмкін.

Голдар: ойынның мақсаты-допты қарсыластың қақпасына соғу. Ең көп гол соққан команда матчты жеңеді. Доп тіректердің ішіндегі және штанганың астындағы қақпа сызығын толығымен кесіп өткенде, гол соғылған болып саналады.

Соққылар мен бұрыштық соққылар: егер доп алаңның бүйір сызығын кесіп өтсе, ойын бұрыштық соққылармен (бұрыштық соққылармен) жалғасады. Егер доп қорғаныс командасының ойыншысы аяқ тигізгеннен кейін қақпаның артқы сызығын кесіп өтсе, ойын шабуылдаушы команда үшін бұрыштық соққымен жалғасады. Егер доп шабуылдаушы команданың ойыншысы қол тигізгеннен кейін қақпаның артқы сызығын кесіп өтсе, ойын қақпашының соққысымен жалғасады.

Бұзушылықтар мен карточкалар: Судья әртүрлі жағдайлар, соның ішінде ережелерді бұзу, төрешінің нұсқауларын орындамау және басқа да оқиғалар туралы шешім шығарады. Ойыншының бұзылуының ауырлығына байланысты ескерту (сары карта) немесе алаңнан алып тастау (қызыл карта) тағайындалуы мүмкін. Егер фэйр-плэй ережелеріне сәйкес әділ ойын өткізсе ойыншыға құрмет (жасыл карта) көрсетіледі.

Бұл футболдың негізгі ережелері, дегенмен FIFA (халықаралық футбол федерациясы) ресми ережелерінде нақтыланған және жергілікті футбол қауымдастықтары белгілеген қосымша мәліметтер мен нюанстар бар.